

Ντοκιμαντέρ

από την ιδέα στη σύνοψη σεναρίου/πρόταση

Δρ. Ελισαβετ Τζίνα Γεωργιάδου
Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, ΑΠΘ

Προέλευση του όρου ντοκιμαντέρ

Ο Σκώτος John Grierson, πατέρας του βρετανικού και καναδικού ντοκιμαντέρ, πιστεύεται πως ήταν ο πρώτος που χρησιμοποίησε τον όρο 'ντοκιμαντέρ' ως «καλλιτεχνική αναπαράσταση της πραγματικότητας», για να περιγράψει την ταινία *Moana*, 1926, του Robert Flaherty (Αμερικανός σκηνοθέτης του *Νανούκ του Βορρά*, 1922), η οποία παρουσίαζε την καθημερινότητα ενός αγοριού στην Πολυνησία.

Πηγή <http://artsites.ucsc.edu/faculty/gustafson/film%20161.f08/readings/griersonprinciples.pdf>

Moana (1926) <https://www.youtube.com/watch?v=xs0FNCp6aRM>

Nanook of the North (1922) https://www.youtube.com/watch?time_continue=1630&v=RToqnIIR2Sk

Απόψεις

John Grierson, Σκώτος κινηματογραφιστής (1898-1972) > Το ντοκιμαντέρ είναι ο κλάδος της κινηματογραφικής παραγωγής που εστιάζει στο πραγματικό, το φωτογραφίζει, το επεξεργάζεται και το διαμορφώνει. Προσπαθεί να δώσει μορφή στην άμεση παρατήρηση.

Erik Barnouw, Ολλανδός ιστορικός ΜΜΕ (1908-2001) > Το ντοκιμαντέρ δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «η αλήθεια», αλλά μάλλον η απόδειξη ή η μαρτυρία ενός γεγονότος ή μιας κατάστασης, μέσα στην περίπλοκη ιστορική διαδικασία.

Michael Renov, καθηγητής School of Cinematic Arts, USC > Το ντοκιμαντέρ καταγράφει, αποκαλύπτει ή διατηρεί, πείθει ή προωθεί, αναλύει ή θέτει ερωτήματα.

Bill Nichols, Αμερικανός θεωρητικός του κινηματογράφου (1942-) > Το ντοκιμαντέρ είναι ένας ευμετάβλητος θεσμός που αποτελείται από ένα σύνολο κειμένων, ένα σύνολο θεατών και μια κοινότητα επαγγελματιών και συμβατικών πρακτικών που υπόκεινται σε ιστορικές αλλαγές. (Bill Nichols, 2001, Introduction To Documentary, <http://skola.restarted.hr/wp-content/uploads/2014/06/Bill-Nichols-Introduction-to-documentary.pdf>)

Ορισμός, Παγκόσμια Ένωση Ντοκιμαντέρ, 1948

Το 1948, η Παγκόσμια Ένωση Ντοκιμαντέρ όρισε το ντοκιμαντέρ ως:

Τα ντοκιμαντέρ είναι όλες οι μέθοδοι καταγραφής σε φιλμ κάθε πτυχής της πραγματικότητας που ερμηνεύεται με ειλικρινή και δικαιολογημένη ανασύνθεση, έτσι ώστε να απευθύνεται είτε στη λογική είτε στο συναίσθημα, με σκοπό την τόνωση της επιθυμίας για τη διεύρυνση της ανθρώπινης γνώσης και κατανόησης, καθώς και της ειλικρινούς προβολής προβλημάτων και λύσεων στους τομείς της οικονομίας, του πολιτισμού και των ανθρώπινων σχέσεων.

Καθώς το ντοκιμαντέρ ως κινηματογραφικό είδος διαρκώς αναπτύσσεται ο ορισμός αυτός έχει αλλάξει/εμπλουτιστεί/αμφισβητηθεί από θεωρητικούς του είδους.

Ενδεικτικά πεδία θεματολογίας

- Ιστορία
- Πολιτική
- Κοινωνικά θέματα
- Βιογραφίες/πορτρέτα
- Περιβάλλον
- Αθλητισμός
- Τέχνη & Πολιτισμός
- Εθνογραφία (μελέτη ανθρώπων και πολιτισμών)
- κ.ά.

Από πού έρχονται οι ιδέες για ένα ντοκιμαντέρ;

- από προσωπικό ενδιαφέρον/περιέργεια για ανθρώπους, τόπους, συλλογικότητες, καταστάσεις, ιστορικές και πολιτικές συγκυρίες κ.ά.
- από δημοσιευμένα άρθρα
- από ιστορίες τρίτων (κάτι που ακούσατε, που είδατε, που κουβεντιάσατε)
- από μία πρόσκληση ενδιαφέροντος από φορείς
- από κάποια ανάθεση από τηλεοπτικό σταθμό
- ...

Είναι όλες οι ιδέες υλοποιήσιμες;

Αν είναι ξεκάθαρο πως μια ιδέα είναι προτιμότερο να γίνει ντοκιμαντέρ, παρά φωτογραφικό πρότζεκτ, δημοσιογραφικό άρθρο ή τηλεοπτικό ρεπορτάζ, τότε η υλοποίησή της εξαρτάται βασικά:

- από την πρόσβαση στο θέμα (πρόσωπα, χώροι, χρόνος) και
- τους διαθέσιμους οικονομικούς πόρους (budget)

!! Πολλές φορές όμως τα όρια και οι περιορισμοί μπορεί να γίνουν αφορμή για δημιουργία.

Βασικά βήματα μετά την ιδέα

Καθορισμός σκοπού και στόχων του ντοκιμαντέρ σύμφωνα με το κοινό/στόχος

Επιλογή είδους αφήγησης

Τα είδη της αφήγησης στο ντοκιμαντέρ (Bill Nichols)

Επεξηγηματικός τρόπος αφήγησης (expository mode)

Παρατήρηση (observational mode)

Συμμετοχική αφήγηση (participatory mode)

Ποιητική αφήγηση (poetic mode)

Αυτοπαθής τρόπος αφήγησης (reflexive mode)

Επιτελεστικός τρόπος αφήγησης (performative mode)

Bill Nichols, 2001, Introduction To Documentary,
<http://skola.restarted.hr/wp-content/uploads/2014/06/Bill-Nichols-Introduction-to-documentary.pdf>

Επεξηγηματικός τρόπος (expository mode)

- Ο αφηγηματικός αυτός τρόπος επικεντρώνεται στην έκθεση πληροφοριών πάνω σε ένα θέμα και βασίζεται κυρίως στον λόγο, είτε αυτός προέρχεται από προφορική αφήγηση (voice over/σπικάζ), είτε από συνεντεύξεις.
- Παράλληλα με τον λόγο εκτίθενται εικόνες (συνεντεύξεις, b rolls, αρχειακό υλικό), οι οποίες τεκμηριώνουν όσα ακούγονται, επικουρώντας στην κατανόηση του θέματος.
- Τα θέματα παρουσιάζονται στην κατεύθυνση να πληροφορήσουν, να επεξηγήσουν ή ακόμα και να πείσουν τον θεατή.

Επεξηγηματικός τρόπος αφήγησης

[Victory at Sea](#) | [Shock of the New](#) | [Why We Fight: Prelude to War \(Frank Capra\)](#)

[4.1 Miles](#), 2017, Δάφνη Ματζιαράκη, 21' | αφηγείται μια ημέρα από τη ζωή ενός ανθυποπλοίαρχου του ελληνικού λιμενικού στη Μυτιλήνη, του Κυριάκου Παπαδόπουλου, εν μέσω της προσφυγικής κρίσης. Το ντοκιμαντέρ προτάθηκε για όσκαρ ντοκιμαντέρ μικρού μήκους στα 89α βραβεία της αμερικανικής ακαδημίας. Έχει κερδίσει το πρώτο βραβείο από την Αμερικανική Ακαδημία Κινηματογραφικών Τεχνών και Επιστημών στον Φοιτητικό Διαγωνισμό Κινηματογράφου.

[Μακεδονικός Γάμος](#), 1960 του Τάκη Κανελλόπουλου, 22' | η πρώτη ταινία του Τάκη Κανελλόπουλου περιγράφει τα ήθη και τα έθιμα που σχετίζονται με τον παραδοσιακό γάμο στη Δυτική Μακεδονία. Γυρίστηκε στο Βελβενδό Κοζάνης. Η ταινία απέσπασε το Α' Βραβείο Ταινίας Μικρού Μήκους στην 1η Εβδομάδα Ελληνικού Κινηματογράφου 1960, καθώς και το Α' Βραβείο στο Φεστιβάλ Βελιγραδίου.

[ΜΕΓΑΡΑ](#), 1974, Γιώργος Τσεμπερόπουλος, Σάκης Μανιάτης, 1.09' | καταγράφει τον αγώνα των κατοίκων των Μεγάρων κατά της βίαιης απαλλοτρίωσης της γης τους προκειμένου να κατασκευαστεί στην περιοχή ένα συγκρότημα διυλιστηρίων.

[Sam Roma - Είμαστε Τσιγγάνοι](#), Μαρίνα Δανέζη, 39' (μια ταινία για τους Έλληνες Ρομά)

Παρατήρηση (observational mode)

- Καταγραφή της πραγματικότητας μέσα από αυθόρμητη και άμεση παρατήρησή της από μια διακριτική κάμερα (Fly-on-the-wall).
- Αναπτύχθηκε κυρίως σε Η.Π.Α. και Γαλλία τη δεκαετία του 1960 δημιουργώντας το *direct cinema* ή *cinéma vérité* (κινηματογράφος-αλήθεια) που στόχευε στο να συλλάβει την πραγματικότητα με τη μέγιστη δυνατή αίσθηση ρεαλισμού.
- Ο αφηγηματικός τρόπος της παρατήρησης προωθεί μία ισχυρή αίσθηση αυθεντικότητας και ρεαλισμού, καθώς οι ιστορίες διαδραματίζονται χωρίς διαμεσολάβηση μπροστά στα μάτια του θεατή.
- Απαιτεί μικρά και ευέλικτα συνεργεία, κάμερα στο χέρι, φυσικό φωτισμό, πλάνα μεγάλης διάρκειας.

Παρατήρηση (observational mode)

[Εθνικός κήπος](#), 2009, Απόστολος Καρακάσης, 1.12'

[Rolling Stones - Gimme Shelter](#), 1970, Albert and David Maysles & Charlotte Zwerin, 1.31' | The Rolling Stones' 1969 US tour, Altamont Free Concert.

Συμμετοχική αφήγηση (participatory mode)

- Εστιάζει στη σχέση μεταξύ του σκηνοθέτη και του κινηματογραφημένου θέματος.
- Ο σκηνοθέτης ερευνά συμμετέχοντας ενεργά με διάλογο και δράση στη ζωή του κινηματογραφημένου θέματος.

Συμμετοχική αφήγηση (participatory mode)

[Ο Ηρακλής, ο Αχελώος και η γιαγιά μου](#) Δημήτρης Κουτσιαμπασάκος, 28 λεπτά.

Η κυρα-Δήμητρα, γιαγιά του σκηνοθέτη, είναι ογδονταεννιά χρονών και ζει μόνη της, στο Αρματολικό, ένα ειδυλλιακό χωριό της Πίνδου. Δίπλα από το σπίτι της, κυλάει ο πανάρχαιος ποταμός Αχελώος. Στο σημείο αυτό χτίζεται το φράγμα της Μεσοχώρας, έργο κεφαλής της εκτροπής του Αχελώου. Το σπίτι της γιαγιάς, θα πλημμυρίσει από τα νερά της μεγάλης τεχνητής λίμνης που θα δημιουργηθεί. Δυο από τα εγγόνια της, ο Δημήτρης και ο Κώστας, γυρίζουν το ντοκιμαντέρ σκιαγραφώντας το πορτρέτο όχι μόνον μιας αντιπροσωπευτικής γυναίκας της Πίνδου αλλά και μιας τραγικής φιγούρας που με απίστευτο ψυχικό σθένος και κουράγιο, συνεχίζει να ζει στον τόπο που γεννήθηκε και αγάπησε.

[Shoah](#) 1985, Claude Lanzmann, 9.26' | ιστορία του Ολοκαυτώματος μέσω συνεντεύξεων με μάρτυρες, θύτες και επιζώντες.

[Super Size Me](#), 2004, Morgan Spurlock, 1.39' | ο σκηνοθέτης λειτουργεί ως πειραματόζωο ερευνώντας τη βιομηχανία γρήγορου φαγητού. Εμπνευσμένη από την επιδημία της παχυσαρκίας της Αμερικής, τρώει στα McDonald's τρεις φορές την ημέρα για τριάντα συνεχόμενες ημέρες προκειμένου να εξετάσει τις επιπτώσεις της κατανάλωσης γρήγορου φαγητού στο σώμα και το μυαλό. Τα αποτελέσματα είναι σοκαριστικά: η σωματική μάζα του αυξάνεται κατά 13%, τα επίπεδα χοληστερόλης του ανεβαίνουν, το λίπος συσσωρεύεται στο συκώτι του και παρουσιάζει μεταβολές της διάθεσης και απώλεια της λίμπιντο.

Ποιητική αφήγηση (poetic mode)

- Εστιάζει στις εμπειρίες και τις εικόνες για να δημιουργήσει ένα συναίσθημα και όχι να παρουσιάσει μια αλήθεια.
- Συνδέεται με την εμφάνιση καλλιτεχνικών πρωτοποριακών κινηματογραφικών ταινιών και χρησιμοποιεί πολλές από τις τεχνικές που είναι χαρακτηριστικές για άλλες τέχνες (κατακερματισμός, υποκειμενικές εντυπώσεις κ.λπ.).
- Ο άνθρωπος λειτουργεί ισότιμα με τα άλλα αντικείμενα που παρουσιάζονται.

Ποιητική αφήγηση (poetic mode)

Regen (Rain) 1929, Joris Ivens, music by Hanns Eisler, 1941

Koyaanisqatsi: Life out of Balance, 1982, Godfrey Reggio, music by Philip Glass, cinematography by Ron Fricke

Αυτοπαθής τρόπος αφήγησης (reflexive mode)

- Εστιάζει στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης μεταξύ του σκηνοθέτη και του θεατή με παράλληλη απομυθοποίηση της διαδικασίας παραγωγής.
- Η αυτοπαθής αφήγηση θέτει ερωτήματα κριτικής φύσης, από τον τρόπο με τον οποίο τα ντοκιμαντέρ παρουσιάζουν/αναπαριστούν τον κόσμο, μέχρι το τι ακριβώς αναπαρίσταται.
- Για παράδειγμα, στο “The Man with the Movie Camera” ο Vertov, εστιάζει στο πώς η αποτύπωση της πραγματικότητας μπορεί να κατασκευαστεί, ξεκινώντας με τη σκηνή όπου ο οπερατέρ κινηματογραφεί ανθρώπους πάνω σε ένα κάρο, από ένα αυτοκίνητο που προχωράει δίπλα στο κάρο. Στην επόμενη σκηνή παρουσιάζεται ένα δωμάτιο όπου γίνεται το μοντάζ της σκηνής που μόλις είδαμε, από την γυναίκα του Vertov.

[Man with a Movie Camera](#), 1929, Dziga Vertov, 1.06’

[Waiting for Fidel](#), 1974, Michael Rubbo, 58’ | Η αφήγηση δημιουργεί την προσδοκία ότι θα πρωταγωνιστήσει ο ίδιος ο Φιντέλ Κάστρο, ο οποίος δεν εμφανίζεται ποτέ.

Επιτελεστικός τρόπος αφήγησης (performative mode)

- Οι ταινίες του τρόπου αυτού δεν εστιάζουν την προσοχή τους στην ρεαλιστική αναπαράσταση του κόσμου, αλλά στην υποκειμενική παρουσίαση των θεμάτων, «...μέσω καινοτόμων αφηγηματικών δομών και πιο υποκειμενικών μορφών αναπαράστασης» (Nichols, 2001, p. 132).
- Όπως ο «Ποιητικός», έτσι και ο «Επιτελεστικός» τρόπος, θέτουν ερωτήματα σχετικά με την αντίληψή μας για τον κόσμο, η οποία σύμφωνα με τον τρόπο αυτό, επηρεάζεται από τα προσωπικά βιώματα και το είδος των εμπειριών του θεατή.

Night and Fog, 1956, Alain Resnais (ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης)

Free Fall, 1998 του Péter Forgács (Ουγγαρία - ιστορίες λίγο πριν το ολοκαύτωμα)

Tongues Untied, 1989, Marlon Riggs (δίνει φωνή σε κοινότητες μαύρων ομοφυλοφίλων στις ΗΠΑ, παρουσιάζοντας τον πολιτισμό και την άποψη τους για τον κόσμο καθώς αντιμετωπίζουν τον ρατσισμό, την ομοφοβία και την περιθωριοποίηση).

Docudrama, Mockumentary

- Docudrama (δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ) > δραματοποίηση πραγματικών γεγονότων | [Forgotten Leaders](#)
- Mockumentary (ψευδοντοκιμαντέρ) > η μυθοπλασία ως ντοκιμαντέρ | [THE RUTLES: ALL YOU NEED IS CASH](#)

Video journalism

Video journalism, smartphone journalism > ο ίδιος ο δημοσιογράφος δημιουργεί τη δική του ταινία

[Video Journalism Movement](#)

[BBC Academy Smartphone journalism](#)

Animated documentaries

Η χρήση της τεχνικής του animation στο ντοκιμαντέρ μπορεί να εξυπηρετήσει διάφορους σκοπούς: αναπαράσταση πραγματικών γεγονότων, δυναμικές συνεντεύξεις ομιλητών ή να συμπλήρωση κενών στο αρχειακό υλικό. Μπορεί επίσης να συμβάλει στη δημιουργία ενός ισχυρού οπτικού στυλ, αξιοποιώντας το θέμα της ταινίας.

1918, [Sinking of the Lusitania](#), Winsor McCay

2007, Το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου Ντοκιμαντέρ του Άμστερνταμ (IDFA) παρουσίασε ένα πρόγραμμα «ντοκιμαντέρ που αποτελούνται εν μέρει ή πλήρως από animation. Στο άρθρο που γράφτηκε για να συνοδεύσει το πρόγραμμα* γίνεται αναφορά στη 'λιγότερο αμφιλεγόμενη' μορφή του είδους, το 'ραδιοφωνικό ντοκιμαντέρ, παραθέτοντας ως παράδειγμα την ταινία [Lip Synch: Going Equipped](#) του 1987 του Aardman Animation (σκηνοθεσία Peter Lord), σε ανάθεση από το Channel 4. Πρόκειται για μια σειρά από πέντε ταινίες μικρού μήκους που χρησιμοποίησαν vox pops (voice of the people) ως έμπνευση για το θέμα τους.

Radio Documentary [Is The Man Who Is Tall Happy? - Noam Chomsky](#)

*[IDFA Animated documentaries](#) –[Animated documentary collection](#)

[Cobain: Montage of Heck](#)

[Documentary filmmakers are using animation in novel ways to tell their stories](#)

Διαδραστικό ντοκιμαντέρ i-doc

Ορισμός σύμφωνα με το [i-docs](#) project:

Ο ορισμός μας για τα i-docs είναι σκόπιμα ανοιχτός. Αγκαλιάζουμε κάθε έργο που ξεκινά με την πρόθεση να συνεργαστεί με το πραγματικό και που χρησιμοποιεί ψηφιακή διαδραστική τεχνολογία για να πραγματοποιήσει αυτήν την πρόθεση. Για εμάς η έννοια του «πραγματικού» αγκαλιάζει το εύρος της ζωντανής εμπειρίας όπως την όρισε ο Αμερικανός ανθρωπολόγος Clifford Geertz, «οι βράχοι και τα όνειρα είναι και τα δύο αυτού του κόσμου» (rocks and dreams are both of this world).

Ως εκ τούτου, χρησιμοποιούμε τον όρο «πραγματικό» σε πλήρη αναγνώριση ότι η κατανόησή μας για την πραγματικότητα είναι μια μεταβαλλόμενη έννοια, η οποία προσδίδει τόσες πολλές στροφές και δυνατότητες στη «δημιουργική μεταχείριση της πραγματικότητας» (creative treatment of actuality) του Grierson.

[Tools for i-docs](#)

Παραδείγματα i-docs

Διαδραστική αφήγηση (interactive storytelling) | [After the storm](#)

Μικτή πραγματικότητα (Mixed reality)

- Επαυξημένη πραγματικότητα (Augmented Reality)

[Augmented Reality's Documentary Potential](#) | [Augmented Reality Documentary 'These Sleepless Nights' Explores the US Homelessness Epidemic](#) | [trailer](#) | [THESE SLEEPLESS NIGHTS — Venice Biennale Premiere](#)

- Εικονική πραγματικότητα (Virtual Reality), 360 documentaries [Testimony 2017](#) (διαδραστικό VR ντοκιμαντέρ που μοιράζεται τις ιστορίες επιζώντων σεξουαλικής επίθεσης στο 'ταξίδι' τους προς τη θεραπεία)

[Virtual truth: face to face with immersive documentaries](#) | [12 Virtual Reality Documentaries You Can Watch Right Now](#) | [The VR and 360 degree documentaries you need to watch](#)

Διαδικτυακό ντοκιμαντέρ (Web documentary)

Διαδικτυακό ντοκιμαντέρ

Οι ψηφιακές πλατφόρμες επεκτείνουν το είδος του ντοκιμαντέρ, όχι μόνο όσον αφορά τη γραμμική αφήγηση, αλλά κυρίως στην παραγωγή περιεχομένου που δημιουργείται ειδικά για τον ιστό. Τα διαδικτυακά ντοκιμαντέρ αλλάζουν τον τρόπο που η αφήγηση σχετίζεται με την πραγματικότητα, καθώς εστιάζουν σε διάφορα επίπεδα διάδρασης, όπως:

- ο θεατής/χρήστης μπορεί να περιηγηθεί αλλά δεν μπορεί να αλλάξει αλλάζει το περιεχόμενο
- ο θεατής/χρήστης μπορεί να αλλάξει το περιεχόμενο, αλλά δεν μπορεί να αλλάξει τη δομή
- ο θεατής/χρήστης μπορεί να αλλάξει το περιεχόμενο και τη δομή

[Η ιστορία της τελευταίας σελίδας](#), το νέο [web doc](#) της ΕΡΤ

[The World in Ten Blocks](#) | Lost Time Media

[POINTS OF VIEW](#)

Interactive documentary tools

<http://i-docs.org/2014/07/15/interactive-documentary-tools/> <http://povmagazine.com/articles/view/4-tools-for-creating-interactive-docs>

Transmedia Storytelling

- Τεχνική που χρησιμοποιείται για την αφήγηση ιστοριών σε πολλά κανάλια παράδοσης (τηλεόραση, ραδιόφωνο, παιχνίδια, μυθιστορήματα, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, διαδικτυακά ή οπουδήποτε μπορεί να ξεδιπλωθεί μια ιστορία) με σκοπό τη δημιουργία μιας ενοποιημένης και συντονισμένης εμπειρίας. Στην ιδανική περίπτωση, κάθε μέσο έχει τη δική του μοναδική συμβολή στο ξετύλιγμα της ιστορίας.
- Για το ντοκιμαντέρ, το είδος αυτό της αφήγησης προσφέρει έναν τρόπο προσέγγισης νέων ακροατηρίων, ενσωμάτωση διαφορετικών προοπτικών, παράταση της διάρκειας ζωής ενός έργου και πειραματισμό με μη γραμμικά, συμμετοχικά και διαδραστικά στοιχεία.

MIT Open Documentary Lab [Alma: A Tale of Violence](#) (εστιάζει στη βία των συμμοριών στη Γουατεμάλα και περιλαμβάνει ένα διαδραστικό ντοκιμαντέρ διαδικτύου, ένα κινηματογραφικό ντοκιμαντέρ, εκπαιδευτικούς πόρους και δύο βιβλία. Συνδυάζει επίσης διαφορετικούς τύπους περιεχομένου: φωτογραφίες, εικονογραφήσεις με το χέρι και βίντεο.

<https://docubase.mit.edu/project/> | [Bar Code](#)

Επόμενα βήματα μετά τον καθορισμό σκοπού/στόχων και είδους αφήγησης του ντοκιμαντέρ

- Έρευνα (τόποι, άνθρωποι, αρχεία...)
- Εξασφάλιση πρόσβασης για άτομα και χώρους
- Εξασφάλιση αδειών χρήσης για μουσική, αρχειακό υλικό
- Μελέτη για ειδικά στοιχεία: timelapse, stop-motion, aerial shots, animation...
- Σχέδιο παραγωγής (λίστα λήψεων, συνεντεύξεων κ.ά.)
- Επιλογή εξοπλισμού & συνεργείου
- Προϋπολογισμός
- Σύνοψη σεναρίου (treatment) - Πρόταση χρηματοδότησης
- Αιτήσεις χρηματοδότησης σε φορείς ή crowd funding

Η αναγκαιότητα της έρευνας

Η έρευνα πρέπει διαρκώς να εστιάζει σε στέρια και συγκεκριμένα στοιχεία

Έρευνα

- Εντοπισμός πηγών
- Αξιολόγηση πηγών ως προς την εγκυρότητά τους
- Εντοπισμός στοιχείων που αφορούν την ιδέα που σκέφτεστε να αφηγηθείτε (ιστορίες, χαρακτήρες, αντικρουόμενες απόψεις, χώροι, αρχειακό υλικό κ.ά.)
- Αξιολόγηση των στοιχείων που εντοπίσατε σε μια διαδικασία σύνθεσής τους με αντικειμενικό τρόπο

Έρευνα πεδίου > επιτόπια έρευνα στους πιθανούς τόπους των γυρισμάτων πριν αυτά ξεκινήσουν

Σύνοψη σεναρίου ντοκιμαντέρ

Πρόταση δημιουργίας ντοκιμαντέρ

Τα σενάρια δεν χρησιμοποιούνται συχνά σε ντοκιμαντέρ, επειδή δεν είναι εύκολο να προβλεφθεί ακριβώς τι θα καταγράψει η κάμερα. Στη θέση ενός σεναρίου, οι σκηνοθέτες χρησιμοποιούν συνόψεις σεναρίου (treatment) και προτάσεις (proposals) για να περιγράψουν τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός ντοκιμαντέρ.

Οι συνόψεις σεναρίου και οι προτάσεις χρησιμοποιούνται για να:

- περιγράψουν ένα έργο ώστε οι συμμετέχοντες να κατανοήσουν την ερμηνεία και την προσέγγιση του θέματος,
- δημιουργηθεί ένα έγγραφο που μπορεί να βοηθήσει στη χρηματοδότηση, τη διανομή και την πρόσβαση σε άλλους πόρους,
- παρέχουν καθοδήγηση στην υλοποίηση του ντοκιμαντέρ.

Η **σύνοψη σεναρίου** εστιάζει στο πώς ένα κοινό θα βιώσει την ταινία στην οθόνη, ενώ η **πρόταση** -η οποία περιλαμβάνει τη σύνοψη σεναρίου- παρουσιάζει το όλο εγχείρημα μέσω κατηγοριοποιημένων πληροφοριών.

Σύνοψη σεναρίου ντοκιμαντέρ (treatment)

Μια **σύνοψη σεναρίου** είναι μια σύντομη αφήγηση του θέματος γραμμένη σε απλή, μη τεχνική γλώσσα (δηλαδή δεν υπάρχουν αναφορές σε γωνίες λήψεις, μεταβάσεις κλπ.). Η σύνοψη σεναρίου καθορίζει:

- τους αφηγηματικούς τρόπους,
- τη συνολική δομή της ταινίας,
- τα πρόσωπα και τις υποπλοκές ή τις θεματικές ενότητες.

Η συγγραφή της σύνοψης σεναρίου προϋποθέτει:

- να έχει ολοκληρωθεί ή να έχει προχωρήσει επαρκώς η έρευνα,
- να είναι ξεκάθαρη η πρόθεση του σκηνοθέτη για την προσέγγιση του θέματος.

Συγγραφή σύνοψης σεναρίου

- Πείτε στον αναγνώστη τι θα δει και τι θα ακούσει στο ντοκιμαντέρ.
- Περιγράψτε την ιστορία και εισαγάγετε τους χαρακτήρες.
- Χρησιμοποιήστε ενεργητική φωνή και ενεστώτα.
- Χρησιμοποιήστε εύστοχη γλώσσα και αποφύγετε τα γλαφυρά επίθετα και την υπερβολή.
- Καθώς δεν είναι δυνατόν να γνωρίζετε την τελική έκβαση γράψτε τι πιστεύετε/αναμένετε πως θα συμβεί.

Πρόταση ντοκιμαντέρ (Documentary Film Proposal)

Μια **πρόταση**, είναι μια λεπτομερής περιγραφή όλων των πτυχών ενός έργου ώστε να γνωστοποιήσετε την ιδέα σας σε κάποιον που ίσως δεν γνωρίζει τίποτα για εσάς, για το προηγούμενο ή το συγκεκριμένο έργο σας.

Δημιουργείται στο στάδιο της προπαραγωγής ενός ντοκιμαντέρ για να πείσει πιθανούς χρηματοδότες ή/και διανομείς να υποστηρίξουν το έργο. Η αξιοπιστία της ομάδας παραγωγής και παράγοντες όπως **«Γιατί αυτή η ταινία;»** **«Γιατί τώρα;»** και **«Γιατί αυτοί οι παραγωγοί;»** είναι σημαντικοί.

[SUNDANCE DOCUMENTARY FILM PROPOSAL CHECKLIST](#)

Περιεχόμενα αποτελεσματικής πρότασης

- Διάρκεια έργου, μορφή
- Κοινό/στόχος
- Σκοπός και στόχοι της ταινίας
- Πρωτοτυπία
- Στιλιστικά στοιχεία που αφορούν λήψεις, ήχους, επεξεργασία κ.λπ.
- Μουσική (είδος, πρωτότυπη, αφήγηση κ.λπ.)
- Ποια είναι η ομάδα του έργου και αν έχουν συνεργαστεί στο παρελθόν
- Διανομή
- Τρέχουσα κατάσταση του έργου
- Ιστορικό υπόβαθρο
- Ποιος, τι, πού, πότε, πώς, γιατί;
- Χρηματοδότηση (αν υπάρχει)
- Χρονοδιάγραμμα παραγωγής
- Προϋπολογισμός

Καρακάσης, Α. Εφόδιο για νέους ντοκιμαντερίστες, σελ. 31-47

Συγγραφή της σύνοψης σεναρίου (treatment)

Μορφολογία πρότασης

- Εξώφυλλο
- Logline
- Περίληψη, ιστορία
- Χαρακτήρες/ Συμμετέχοντες
- Σκηνοθετική προσέγγιση
- Βιογραφικά συντελεστών
- Συχνά προβλήματα πρωτόλειων προτάσεων
- Δείγμα πρότασης

Φορείς χρηματοδότησης - ενδεικτικά

Pitching Fora

International Documentary Association <https://www.documentary.org/tags/pitch-forums>

The European documentary network Financing Guide <http://edn.network/en/financing/>

Ελληνικό Κέντρο Κινηματογράφου <http://www.gfc.gr/el/> > ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

[Pitching for TV](#)

[How to Pitch Your Film: A Step-By-Step Breakdown](#)

[Pitching for Netflix](#)

[The Best Way to Pitch Your Project to Netflix or Amazon](#)

Στάδια δημιουργίας ντοκιμαντέρ συνοπτικά

Ανάπτυξη και Προπαραγωγή (Development and preproduction)

Ιδέα – Σκοπός/στόχοι ντοκιμαντέρ

Κοινό/στόχος

Επιλογή είδους αφήγησης

Έρευνα (τόποι, άνθρωποι, αρχεία)

Εξασφάλιση πρόσβασης για άτομα και χώρους

Εξασφάλιση αδειών χρήσης για μουσική, αρχειακό υλικό

Μελέτη για ειδικά στοιχεία: timelapse, stop-motion, aerial shots animation...

Σχέδιο παραγωγής (λίστα λήψεων, συνεντεύξεων κ.ά.)

Επιλογή εξοπλισμού & συνεργείου

Προϋπολογισμός

Σύνοψη σεναρίου (treatment) - Πρόταση χρηματοδότησης

Αιτήσεις χρηματοδότησης σε φορείς ή crowd funding

Παραγωγή (production)

Λήψεις

Κάμερα

Φωτισμός (Lighting)

Ηχοληψία

Μουσική

Παραγωγή ειδικών στοιχείων
timelapse, stop-motion, aerial shots animation...

κ.ά. ανάλογα με επιλογές στην προπαραγωγή

Μεταπαραγωγή (Post production)

Μοντάζ & Μιξάζ (video editing and audio editing/mixage)

Βελτιώσεις (Re-edit)

Επεξεργασίες εικόνας (εφέ, χρωματικές διορθώσεις, color grading)

Video graphics

Επεξεργασίες ήχου (βελτιώσεις, προσθήκη ήχων foley, μουσικής, ηχητικών εφέ)

Τίτλοι

Υποτιτλισμός

Ρυθμίσεις αρχείου για έξοδο

Δοκιμαστικές προβολές

Διορθώσεις

Τελικό αρχείο - trailer/press kit

Διανομή/Προώθηση > Φεστιβάλ, Τηλεόραση, διαδικτυακές πλατφόρμες...

[The 13 Steps Of Post-Production](#)

Βασική ομάδα ντοκιμαντέρ

Preproduction - Production

- **Παραγωγός** > συμβάλλει στην οργάνωση των ιδεών, συνθέτει μια δημιουργική ομάδα παραγωγής και είναι υπεύθυνος/η για τη συνολική παραγωγή της ταινίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης και διανομής.
- **Σκηνοθέτης** > υλοποιεί δημιουργικά την ιδέα σε όλα τα στάδια παραγωγής και ενεργεί ως ο σύνδεσμος μεταξύ δημιουργίας, παραγωγής και τεχνικής.
- **Διευθυντής φωτογραφίας** > συνεργάζεται με τον/την σκηνοθέτη στην επιλογή των πλάνων και στον χειρισμό του φωτός
- **Χειριστής κάμερας – Οπερατέρ** > χειρίζεται την κάμερα και όλο τον εξοπλισμό της και συνεργάζεται με τον διευθυντή φωτογραφίας
- **Ηχολήπτης** > οι ηχολήπτες καταγράφουν τον ήχο κατά τη διάρκεια ή/και μετά την παραγωγή
- **Πρώτος Βοηθός Σκηνοθέτη** > υποστηρίζει τον/την σκηνοθέτη και τον/την βοηθά να οργανώσει και να πραγματοποιήσει τις λήψεις

Postproduction > Τεχνικοί επεξεργασίας εικόνας, ήχου

Παραδείγματα

Beatbox και αερόφωνα - Νίκος Δημηνάκης

[Beatbox and Winds Nicos Diminakis official trailer](#)

Η ταινία «Beatbox και αερόφωνα - Νίκος Δημηνάκης», καταγράφει και εκθέτει τις καλλιτεχνικές αναζητήσεις και τους μουσικούς πειραματισμούς του Νίκου Δημηνάκη στη Θεσσαλονίκη. Αφενός, εστιάζει στη διαδικασία ένταξης και ταυτόχρονης εκτέλεσης της φωνητικής τεχνικής beatbox σε ποικίλα αερόφωνα όργανα (πνευστά), όπως το σαξόφωνο, το φλάουτο, το ντιντζερίντου κ.ά. Αφετέρου, παρουσιάζει την προσπάθειά του να μεταδώσει το πάθος του για μουσικό πειραματισμό και δημιουργικότητα, τόσο σε μικρά παιδιά όσο και σε άλλες μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες μουσικών.

INFO

Σκηνοθεσία Τζίνα Γεωργιάδου // **Σενάριο** Τζίνα Γεωργιάδου // **Διεύθυνση φωτογραφίας** Τζίνα Γεωργιάδου, Ιωάννα Χρυσανθοπούλου // **Μοντάζ** Γιάννης Κολαξίζης // **Ήχος** Νίκος Ρονδέλης // **Μουσική** Νίκος Δημηνάκης // **Παραγωγή** Τζίνα Γεωργιάδου // Ελλάδα / 2017 / 52'

Πρεμιέρα στο [19ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης](#) Μάρτιος 2017

Συνεντεύξεις σε συνδυασμό με παρατήρηση

Γυρίστηκε όλο με μια dslr camera και μικρόφωνο τύπου shotgun mic

Γιώργος Χριστιανάκης - Μια διακριτική μουσική παρουσία

[Giorgos Christianakis - A discreet music presence documentary trailer](#)

Στη Θεσσαλονίκη, στις αρχές της δεκαετίας του '80, η εφηβική ανία κι ένα αθώο ψέμα ήταν η αφορμή για τις μουσικές αναζητήσεις του Γιώργου Χριστιανάκη. Από τότε, δημιουργεί ασταμάτητα, παίρνοντας ερεθίσματα από ανθρώπους, κείμενα, εικόνες και διαδρομές, 'συνομιλώντας' παράλληλα με το έργο του Arthur Rimbaud *Μια Εποχή στην Κόλαση*. Το ντοκιμαντέρ ακολουθεί τα βήματά του από τα παιδικά του χρόνια ως σήμερα· από τη Θεσσαλονίκη ως την αγαπημένη του Κρήτη. Παράλληλα, μέσα από το έργο και τη ζωή του μουσικού, ο θεατής ταξιδεύει σε ένα μέρος της καλλιτεχνικής παραγωγής των τελευταίων 35 χρόνων στη Θεσσαλονίκη.

INFO

Σκηνοθεσία Τζίνα Γεωργιάδου // **Σενάριο** Τζίνα Γεωργιάδου, Ιωάννα Χρυσανθοπούλου // **Διεύθυνση φωτογραφίας** Απόστολος Καρουλάς // **Μοντάζ** Ιωάννα Χρυσανθοπούλου // **Ήχος** Mykhailo Stadniichuk // **Μουσική** Γιώργος Χριστιανάκης // **Line Producer** Δημήτρης Καλίγκος // **Υποτιτλισμός** Κωνσταντίνα Παπαθεοδώρου // Ελλάδα / 2019 / 86'

Πρεμιέρα στο [21ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης](#), Μάρτιος 2019

Συνεντεύξεις, αρχειακό υλικό,
παρατήρηση και ποιητική αφήγηση

3 κάμερες
Ηχοληψία
Ψηφιοποίηση αρχειακού υλικού
(θέατρο, κινηματογράφος, συναυλίες)
Άδειες χρήσης